

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про статус ветеранів війни, гарантії
їх соціального захисту

(Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1993, N 45, ст.425)

{ Вводиться в дію Постановою ВР
N 3552-XII ([3552-12](#)) від 22.10.93, ВВР, 1993, N 45, ст.426 }

{ Із змінами, внесеними згідно із Законами
N 3898-XII ([3898-12](#)) від 01.02.94, ВВР, 1994, N 20, ст.120
N [458/95-ВР](#) від 23.11.95, ВВР, 1995, N 44, ст.329
N [488/95-ВР](#) від 22.12.95, ВВР, 1996, N 1, ст. 1
N [498/95-ВР](#) від 22.12.95, ВВР, 1996, N 3, ст. 11
N [608/96-ВР](#) від 17.12.96, ВВР, 1997, N 8, ст. 62
N 367-XIV ([367-14](#)) від 25.12.98, ВВР, 1999, N 24, ст.209
N 944-XIV ([944-14](#)) від 14.07.99, ВВР, 1999, N 38, ст.342
N 2349-III ([2349-14](#)) від 05.04.2001, ВВР, 2001, N 22, ст.106
N 52-IV ([52-15](#)) від 04.07.2002, ВВР, 2002, N 35, ст.263
N 231-IV ([231-15](#)) від 21.11.2002, ВВР, 2002, N 52, ст.379
N 662-IV ([662-15](#)) від 03.04.2003, ВВР, 2003, N 27, ст.209
- набуває чинності 01.08.2003 року
N 760-IV ([760-15](#)) від 15.05.2003, ВВР, 2003, N 30, ст.245
N 968-IV ([968-15](#)) від 19.06.2003, ВВР, 2003, N 45, ст.359
N 1109-IV ([1109-15](#)) від 10.07.2003, ВВР, 2004, N 7, ст.52
- набуває чинності з 01.01.2004
N 1219-IV ([1219-15](#)) від 02.10.2003, ВВР, 2004, N 10, ст.106
- набуває чинності з 01.01.2004
N 1770-IV ([1770-15](#)) від 15.06.2004, ВВР, 2004, N 37, ст.450
N 2010-IV ([2010-15](#)) від 10.09.2004, ВВР, 2005, N 1, ст.19
N 2202-IV ([2202-15](#)) від 18.11.2004, ВВР, 2005, N 4, ст.98
N 2212-IV ([2212-15](#)) від 18.11.2004, ВВР, 2005, N 4, ст.101
N 2256-IV ([2256-15](#)) від 16.12.2004, ВВР, 2005, N 5, ст.120
N 2285-IV ([2285-15](#)) від 23.12.2004, ВВР, 2005, N 7-8, ст.162
N 2344-IV ([2344-15](#)) від 13.01.2005, ВВР, 2005, N 9, ст.185
N 2458-IV ([2458-15](#)) від 03.03.2005, ВВР, 2005, N 16, ст.262
N 2505-IV ([2505-15](#)) від 25.03.2005, ВВР, 2005, N 17, N 18-19,
ст.267
N 2878-IV ([2878-15](#)) від 08.09.2005, ВВР, 2005, N 52, ст.564
N 2939-IV ([2939-15](#)) від 05.10.2005, ВВР, 2006, N 4, ст.52
N 3174-IV ([3174-15](#)) від 01.12.2005, ВВР, 2006, N 22, ст.181
N 3200-IV ([3200-15](#)) від 15.12.2005, ВВР, 2006, N 14, ст.116
N 3235-IV ([3235-15](#)) від 20.12.2005, ВВР, 2006, N 9, N 10-11,
ст.96
N 3505-IV ([3505-15](#)) від 23.02.2006, ВВР, 2006, N 33, ст.281
N 186-V ([186-16](#)) від 21.09.2006, ВВР, 2006, N 47, ст.461
N 489-V ([489-16](#)) від 19.12.2006, ВВР, 2007, N 7-8, ст.66
N 727-V ([727-16](#)) від 13.03.2007, ВВР, 2007, N 22, ст.295
N 818-V ([818-16](#)) від 22.03.2007, ВВР, 2007, N 25, ст.341 }

{ Додатково див. Рішення Конституційного Суду
N 6-рп/2007 ([v0a6p710-07](#)) від 09.07.2007 }

{ Із змінами, внесеними згідно із Законом
N 107-VI ([107-17](#)) від 28.12.2007, ВВР, 2008, N 5-6, N 7-8, ст.78
- зміни діють по 31 грудня 2008 року }

{ Додатково див. Рішення Конституційного Суду
N 10-рп/2008 ([v010p710-08](#)) від 22.05.2008 }

{ Із змінами, внесеними згідно із Законами
N 880-VI ([880-17](#)) від 15.01.2009, ВВР, 2009, N 25, ст.309
N 1254-VI ([1254-17](#)) від 14.04.2009, ВВР, 2009, N 36-37, ст.511
N 1439-VI ([1439-17](#)) від 03.06.2009, ВВР, 2009, N 42, ст.631
N 1760-VI ([1760-17](#)) від 15.12.2009, ВВР, 2010, N 8, ст.62
N 2171-VI ([2171-17](#)) від 11.05.2010, ВВР, 2010, N 31, ст.418
N 2756-VI ([2756-17](#)) від 02.12.2010 }

Цей Закон визначає правовий статус ветеранів війни, забезпечує створення належних умов для їх життєзабезпечення, сприяє формуванню в суспільстві шанобливого ставлення до них.

Розділ I

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Основні завдання Закону

Закон спрямований на захист ветеранів війни шляхом:
створення належних умов для підтримання здоров'я та активного довголіття;

організації соціального та інших видів обслуговування, зміцнення матеріально-технічної бази створених для цієї мети закладів і служб та підготовки відповідних спеціалістів;

виконання цільових програм соціального і правового захисту ветеранів війни;

надання пільг, переваг та соціальних гарантій у процесі трудової діяльності відповідно до професійної підготовки і з урахуванням стану здоров'я.

Стаття 2. Законодавство про статус ветеранів війни та гарантії їх соціального захисту

Законодавство України про статус ветеранів війни та їх соціальні гарантії складається з цього Закону та інших актів законодавства України.

Права та пільги для ветеранів війни і членів їх сімей, встановлені раніше законодавством України і законодавством колишнього Союзу РСР, не можуть бути скасовані без їх рівноцінної заміни. (Статтю 2 доповнено частиною другою згідно із Законом N [488/95-ВР](#) від 22.12.95)

Нормативні акти органів державної влади та органів місцевого самоврядування, які обмежують права і пільги ветеранів війни, передбачені цим Законом, є недійсними. (Статтю 2 доповнено частиною третьою згідно із Законом N [488/95-ВР](#) від 22.12.95)

Місцеві Ради, підприємства, установи та організації мають право за рахунок власних коштів і благодійних надходжень встановлювати додаткові гарантії щодо соціального захисту ветеранів війни. (Частина четверта статті 2 із змінами, внесеними згідно із Законом N [488/95-ВР](#) від 22.12.95)

Стаття 3. Міжнародні договори України

Якщо міжнародними договорами або угодами, в яких бере участь Україна, встановлені більш високі вимоги щодо захисту ветеранів війни, ніж ті, що їх містить законодавство України, то застосовуються норми міжнародного договору або міжнародної угоди.

Розділ II

ПОНЯТТЯ І ЗМІСТ СТАТУСУ ВЕТЕРАНІВ ВІЙНИ ТА ОСІБ, НА ЯКИХ ПОШИРЮЄТЬСЯ ЧИННІСТЬ ЦЬОГО ЗАКОНУ

Стаття 4. Ветерани війни

Ветеранами війни є особи, які брали участь у захисті Батьківщини чи в бойових діях на території інших держав.

До ветеранів війни належать: учасники бойових дій, інваліди війни, учасники війни.

Стаття 5. Учасники бойових дій

Учасниками бойових дій є особи, які брали участь у виконанні бойових завдань по захисту Батьківщини у складі військових підрозділів, з'єднань, об'єднань всіх видів і родів військ Збройних Сил діючої армії (флоту), у партизанських загонах і підпіллі та інших формуваннях як у воєнний, так і у мирний час *.

* Перелік підрозділів, що входили до складу діючої армії, та інших формувань визначається Кабінетом Міністрів України.

Стаття 6. Особи, які належать до учасників бойових дій

Учасниками бойових дій визнаються:

1) військовослужбовці, які проходили службу у військових підрозділах, частинах, штабах і установах, що входили до складу діючої армії в період громадянської та Великої Вітчизняної воєн, під час інших бойових операцій по захисту Батьківщини, партизани і підпільники громадянської та Великої Вітчизняної воєн;

2) учасники бойових дій на території інших країн - військовослужбовці Радянської Армії, Військово-Морського Флоту, Комітету державної безпеки, особи рядового, начальницького складу і військовослужбовці Міністерства внутрішніх справ колишнього Союзу РСР (включаючи військових та технічних спеціалістів і радників), працівники відповідних категорій, які за рішенням Уряду колишнього Союзу РСР проходили службу, працювали чи перебували у відрядженні в державах, де в цей період велися бойові дії, і брали участь у бойових діях чи забезпеченні бойової діяльності військ (флотів).

Військовослужбовці Збройних Сил України, Служби безпеки України, Служби зовнішньої розвідки України, особи рядового, начальницького складу і військовослужбовці Міністерства внутрішніх справ України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, які за рішенням відповідних державних органів були направлені для виконання миротворчих місій або у відрядження в держави, де в цей період велися бойові дії. (Абзац другого пункту 2 частини першої статті 6 із змінами, внесеними згідно із Законом N 3200-IV ([3200-15](#)) від 15.12.2005)

Перелік держав, зазначених у цьому пункті, періоди бойових дій у них ([63-94-п](#)) та категорії працівників визначаються Кабінетом Міністрів України;

3) військовослужбовці, а також особи начальницького і рядового складу органів Міністерства внутрішніх справ і органів Комітету державної безпеки колишнього Союзу РСР, які в період Великої Вітчизняної війни проходили службу в містах, участь в

обороні яких зараховується до вислуги років для призначення пенсії на пільгових умовах, встановлених для військовослужбовців частин діючої армії;

4) особи вільнонайманого складу Збройних Сил, військ і органів Міністерства внутрішніх справ і Комітету державної безпеки колишнього Союзу РСР, які займали штатні посади у військових підрозділах, частинах, штабах і установах, що входили до складу діючої армії в період Великої Вітчизняної війни та інші періоди ведення бойових дій, або перебували в ці періоди у містах, участь в обороні яких зараховується до вислуги років для призначення пенсії на пільгових умовах, встановлених для військовослужбовців частин діючої армії;

5) колишні військовослужбовці, особи вільнонайманого складу, а також колишні бійці винищувальних батальйонів, взводів і загонів захисту народу та інших формувань, що брали безпосередню участь у бойових операціях по ліквідації диверсійно-терористичних груп фашистської Німеччини та інших незаконних формувань і груп на території колишнього Союзу РСР;

6) працівники спеціальних формувань Народного комісаріату шляхів, Народного комісаріату зв'язку, Народного комісаріату охорони здоров'я, плаваючого складу промислових і транспортних суден і льотно-підйомного складу авіації Народного комісаріату рибної промисловості колишнього Союзу РСР, морського і річкового флоту, льотно-підйомного складу авіації Головного управління Північного морського шляху, переведені у період Великої Вітчизняної війни на становище осіб, що перебували у лавах Червоної Армії і виконували завдання в інтересах армії та флоту в межах тилових кордонів діючих фронтів або оперативних зон діючих флотів, а також члени екіпажів суден транспортного флоту, які були захоплені в портах фашистської Німеччини 22 червня 1941 року на порушення Конвенції про становище ворожих торгових суден на початку воєнних дій (Гаага, 1907 рік);

7) особи, які в період Великої Вітчизняної війни перебували у складі частин і підрозділів діючої армії та флоту як сини, вихованці полків і юнги до досягнення ними повноліття;

8) особи, які брали участь у бойових діях проти фашистської Німеччини та її союзників у роки другої світової війни на території інших держав у складі армій союзників колишнього СРСР, партизанських загонів, підпільних груп та інших антифашистських формувань;

9) працівники сфери культурного обслуговування фронтів, які в період Великої Вітчизняної війни або в період ведення бойових дій в інших державах виступали перед воїнами діючих армій, флотів, військових з'єднань і контингентів;

10) особи, які в період з 8 вересня 1941 року по 27 січня 1944 року працювали на підприємствах, в установах і організаціях міста Ленінграда і нагороджені медаллю "За оборону Ленінграда", та особи, нагороджені знаком "Жителю блокадного Ленінграда", а також особи, які з 30 жовтня 1941 року по 4 липня 1942 року брали участь у обороні міста Севастополя і нагороджені медаллю "За оборону Севастополя"; (Пункт 10 статті 6 в редакції Закону N 2202-IV (2202-15) від 18.11.2004)

11) особи, які були залучені командуванням військових частин, державними і громадськими організаціями до розмінування полів і об'єктів народного господарства, та особи, які на мінних тральщиках брали участь у траленні бойових мін у територіальних і нейтральних водах у воєнний і повоєнний час;

12) особи, які у неповнолітньому віці були призвані чи добровільно вступили до лав Радянської Армії і Військово-Морського Флоту під час військових призовів 1941-1945 років; { Пункт 12 частини першої статті 6 в редакції Закону N 3505-IV (3505-15) від 23.02.2006 }

13) військовозобов'язані, які призивалися на навчальні збори і направлялися до Афганістану в період ведення там бойових дій;

14) військовослужбовці автомобільних батальйонів, які направлялися до Афганістану для доставки вантажів у цю країну в період ведення там бойових дій;

15) військовослужбовці льотного складу, які здійснювали вильоти на бойові завдання до Афганістану з території колишнього Союзу РСР;

16) вояки Української повстанчої армії, які брали участь у бойових діях проти німецько-фашистських загарбників на тимчасово окупованій території України в 1941-1944 роках, які не вчинили злочинів проти миру і людства та реабілітовані відповідно до Закону України "Про реабілітацію жертв політичних репресій в Україні" (962-12);

17) військовослужбовці та особи, які були зараховані до частин місцевої протиповітряної оборони Народного Комісаріату внутрішніх справ колишнього Союзу РСР і брали безпосередню участь у відбиванні ворожих нальотів, ліквідації наслідків бомбардувань та артилерійських обстрілів, що здійснювалися спеціально сформованими частинами; (Частину першу статті 6 доповнено пунктом 17 згідно із Законом N 2349-III (2349-14) від 05.04.2001)

18) особи, які у складі формувань народного ополчення брали участь у бойових діях під час Великої Вітчизняної війни. { Частину першу статті 6 доповнено пунктом 18 згідно із Законом N 727-V (727-16) від 13.03.2007 }

(Частину другу статті 6 виключено на підставі Закону N 2256-IV (2256-15) від 16.12.2004)

(Стаття 6 в редакції Закону N 488/95-ВР від 22.12.95)

Стаття 7. Особи, які належать до інвалідів війни

До інвалідів війни належать особи з числа військовослужбовців діючої армії та флоту, партизанів, підпільників, працівників, які стали інвалідами внаслідок поранення, контузії, каліцтва, захворювання, одержаних під час захисту Батьківщини, виконання обов'язків військової служби (службових обов'язків) чи пов'язаних з перебуванням на фронті, у партизанських загонах і з'єднаннях, підпільних організаціях і групах та інших формуваннях, визнаних такими законодавством України, в районі воєнних дій, на прифронтових ділянках залізниць, на спорудженні оборонних рубежів, військово-морських баз та аеродромів у період громадянської та Великої Вітчизняної воєн або з участю в бойових діях у мирний час.

До інвалідів війни належать також інваліди з числа:

1) військовослужбовців, осіб вільнонайманого складу, які стали інвалідами внаслідок поранення, контузії, каліцтва або захворювання, одержаних під час захисту Батьківщини, виконання інших обов'язків військової служби, пов'язаних з перебуванням на фронті в інші періоди, з ліквідацією наслідків Чорнобильської катастрофи, ядерних аварій, ядерних випробувань, з участю у військових навчаннях із застосуванням ядерної зброї, іншим ураженням ядерними матеріалами;

2) осіб начальницького і рядового складу органів Міністерства внутрішніх справ і органів Комітету державної безпеки колишнього Союзу РСР, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, Служби зовнішньої розвідки України та інших військових формувань, які стали інвалідами внаслідок поранення, контузії, каліцтва або захворювання, одержаних під час виконання службових обов'язків, ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи, ядерних аварій, ядерних випробувань, участі у військових навчаннях

із застосуванням ядерної зброї, інших уражень ядерними матеріалами; (Пункт 2 частини другої статті 7 із змінами, внесеними згідно із Законом N 3200-IV ([3200-15](#)) від 15.12.2005)

(Пункт 3 частини другої статті 7 виключено на підставі Закону N 2256-IV ([2256-15](#)) від 16.12.2004)

4) осіб, які стали інвалідами внаслідок поранень чи інших ушкоджень здоров'я, одержаних у районах бойових дій у період Великої Вітчизняної війни та від вибухових речовин, боеприпасів і військового озброєння у повоєнний період, а також під час виконання робіт, пов'язаних з розмінуванням боеприпасів часів Великої Вітчизняної війни незалежно від часу їх виконання;

5) осіб, які стали інвалідами внаслідок воєнних дій громадянської та Великої Вітчизняної воєн або стали інвалідами із зазначених причин у неповнолітньому віці у воєнні та повоєнні роки;

6) військовослужбовців, осіб вільнонайманого складу, а також колишніх бійців винищувальних батальйонів, взводів і загонів захисту народу та інших осіб, які брали безпосередню участь у бойових операціях по ліквідації диверсійно-терористичних груп та інших незаконних формувань на території колишнього Союзу РСР і стали інвалідами внаслідок поранення, контузії або каліцтва, одержаних під час виконання службових обов'язків у цих батальйонах, взводах і загонах у період з 22 червня 1941 року по 31 грудня 1954 року;

7) учасників бойових дій на території інших держав, які стали інвалідами внаслідок поранення, контузії, каліцтва або захворювання, пов'язаних з перебуванням у цих державах;

8) осіб, які брали безпосередню участь у бойових діях під час Великої Вітчизняної війни та війни з Японією, та осіб, які у неповнолітньому віці були призвані чи добровільно вступили до лав Радянської Армії і Військово-Морського Флоту під час військових призовів 1941-1945 років і стали інвалідами внаслідок загального захворювання або захворювання, отриманого під час проходження військової служби чи служби в органах внутрішніх справ, державної безпеки, інших військових формуваннях; { Частина другу статті 7 доповнено пунктом 8 згідно із Законом N 760-IV ([760-15](#)) від 15.05.2003; в редакції Законів N 1770-IV ([1770-15](#)) від 15.06.2004, N 2939-IV ([2939-15](#)) від 05.10.2005, N 1439-VI ([1439-17](#)) від 03.06.2009 }

9) осіб, залучених до складу формувань Цивільної оборони, які стали інвалідами внаслідок захворювань, пов'язаних з ліквідацією наслідків Чорнобильської катастрофи. (Частина другу статті 7 доповнено пунктом 9 згідно із Законом N 1770-IV ([1770-15](#)) від 15.06.2004)

(Стаття 7 в редакції Закону N [488/95-ВР](#) від 22.12.95)

Стаття 8. Учасники війни

Учасниками війни визнаються військовослужбовці, які в період війни проходили військову службу у Збройних Силах колишнього СРСР, трудівники тилу, а також інші особи, передбачені цим Законом.

Стаття 9. Особи, які належать до учасників війни

Учасниками війни вважаються:

1) військовослужбовці, які проходили військову службу у Збройних Силах, військах і органах Міністерства внутрішніх справ, Комітету державної безпеки колишнього Союзу РСР чи в арміях його

союзників у період Великої Вітчизняної війни 1941-1945 років та війни 1945 року з імперіалістичною Японією або навчалися у цей період у військових училищах, школах і на курсах; (Пункт 1 статті 9 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2344-IV (2344-15) від 13.01.2005)

2) особи, які в період Великої Вітчизняної війни 1941-1945 років та війни 1945 року з імперіалістичною Японією працювали в тилу на підприємствах, в установах, організаціях, колгоспах, радгоспах, індивідуальних сільських господарствах, на спорудженні оборонних рубежів, заготівлі палива, продуктів, переганяли худобу, навчалися у цей період у ремісничих, залізничних училищах, школах і училищах фабрично-заводського навчання та інших закладах професійно-технічної освіти, на курсах професійної підготовки або під час навчання в школах, вищих і середніх спеціальних навчальних закладах працювали в народному господарстві та на відбудові об'єктів господарського і культурного призначення.

До учасників війни належать також особи, які в період Великої Вітчизняної війни працювали на територіях, що після 1944 року ввійшли до складу колишнього Союзу РСР, а також громадяни, які за направленням державних органів колишнього Союзу РСР працювали в державах - союзницях СРСР. (Абзац другий пункту 2 статті 9 із змінами, внесеними згідно із Законом N 1219-IV (1219-15) від 02.10.2003 - набуває чинності з 01.01.2004)

Особам, які народилися до 31 грудня 1932 року включно і з поважних причин не мають можливості подати документи, що підтверджують факт роботи в період війни, статус учасника війни може бути встановлено за поданням відповідних комісій у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

Особам, які народилися після 31 грудня 1932 року, статус учасника війни може бути встановлено лише за наявності документів та інших доказів, що незаперечно підтверджують факт роботи в період війни.

Учасниками війни визнаються особи, нагороджені орденами і медалями колишнього Союзу РСР за самовіддану працю і бездоганну військову службу в тилу в роки Великої Вітчизняної війни та війни з імперіалістичною Японією;

(Пункт 2 статті 9 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2344-IV (2344-15) від 13.01.2005)

3) члени груп самозахисту об'єктових і аварійних команд місцевої протиповітряної оборони, народного ополчення, що діяли в період Великої Вітчизняної війни;

4) особи, які в період Великої Вітчизняної війни перебували у складі армії та флоту як сини, вихованці полків та юнги до досягнення ними повноліття;

(Пункт 5 статті 9 виключено на підставі Закону N 2256-IV (2256-15) від 16.12.2004)

6) працівники, які на контрактній основі направлялися на роботу в держави, де велися бойові дії (включаючи Республіку Афганістан у період з 1 грудня 1979 року по грудень 1989 року), і не входили до складу обмеженого контингенту радянських військ;

7) дружини (чоловіки) військовослужбовців, які працювали за наймом у державах, зазначених у пункті 6 цієї статті, в період ведення бойових дій у них і не входили до складу обмеженого контингенту радянських військ;

8) особи, які в період Великої Вітчизняної війни 1941-1945 років відбували покарання в місцях позбавлення волі або перебували в засланні і реабілітовані відповідно до чинного законодавства України та колишнього СРСР;

(Пункт 9 статті 9 виключено на підставі Закону N 2256-IV (2256-15) від 16.12.2004)

10) особи, які в період Великої Вітчизняної війни 1941-1945 років добровільно подавали матеріальну, фінансову чи іншу допомогу військовим частинам, госпіталям, партизанським загонам, підпільним групам, іншим формуванням та окремим військовослужбовцям у їх боротьбі проти німецько-фашистських загарбників за умови незаперечного підтвердження цих фактів;

11) особи, які після 9 вересня 1944 року були переселені на територію України з території інших країн; (Статтю 9 доповнено пунктом 11 згідно із Законом N 1219-IV (1219-15) від 02.10.2003 - набуває чинності з 01.01.2004)

12) особи, які під час оборони міста Севастополя з 30 жовтня 1941 року по 4 липня 1942 року проживали на його території. Доказами перебування на території обложеного Севастополя можуть визнаватися посвідчення "Мешканець обложеного Севастополя 1941-1942 років" і "Юний захисник Севастополя 1941-1942 років", довідки, показання свідків та інші документи, які подаються до комісій, зазначених у абзаці третьому пункту 2 цієї статті. { Статтю 9 доповнено пунктом 12 згідно із Законом N 2202-IV (2202-15) від 18.11.2004; в редакції Закону N 3505-IV (3505-15) від 23.02.2006 }
(Стаття 9 в редакції Закону N 488/95-ВР від 22.12.95)

Стаття 10. Особи, на яких поширюється чинність цього Закону

Чинність цього Закону поширюється на:

1) сім'ї військовослужбовців, партизанів, підпільників, учасників бойових дій на території інших держав, прирівняних до них осіб, зазначених у статтях 6 і 7 цього Закону, які загинули (пропали безвісти) або померли внаслідок поранення, контузії чи каліцтва, одержаних під час захисту Батьківщини або виконання інших обов'язків військової служби (службових обов'язків), а також внаслідок захворювання, пов'язаного з перебуванням на фронті або одержаного в період проходження військової служби чи на території інших держав під час воєнних дій та конфліктів;

сім'ї військовослужбовців, осіб начальницького і рядового складу, які призивалися на збори військовозобов'язаних Міністерства оборони, органів внутрішніх справ і державної безпеки колишнього Союзу РСР і загинули (померли) під час виконання завдань по охороні громадського порядку при надзвичайних ситуаціях, пов'язаних з антигромадськими проявами;

сім'ї загиблих під час Великої Вітчизняної війни осіб із числа особового складу груп самозахисту об'єктових та аварійних команд місцевої протиповітряної оборони, а також сім'ї загиблих внаслідок бойових дій працівників госпіталів, лікарень та інших медичних закладів. (Абзац третій пункту 1 статті 10 в редакції Закону N 2458-IV (2458-15) від 03.03.2005)

До членів сімей загиблих (тих, які пропали безвісти) військовослужбовців, партизанів та інших осіб, зазначених у цій статті, належать:

утриманці загиблого або того, хто пропав безвісти, яким у зв'язку з цим виплачується пенсія;

батьки;

один з подружжя, який не одружився вдруге, незалежно від того, виплачується йому пенсія чи ні;

діти, які не мають (і не мали) своїх сімей;

діти, які мають свої сім'ї, але стали інвалідами до досягнення повноліття;

діти, обоє з батьків яких загинули або пропали безвісти;

2) дружин (чоловіків) померлих інвалідів Великої Вітчизняної війни, а також дружин (чоловіків) померлих учасників війни і бойових дій, партизанів і підпільників, визнаних за життя інвалідами від загального захворювання, трудового каліцтва та з інших причин, які не одружилися вдруге.

На дружин (чоловіків) померлих інвалідів війни, учасників бойових дій, партизанів, підпільників і учасників війни, нагороджених орденами і медалями колишнього Союзу РСР за самовіддану працю і бездоганну військову службу, визнаних за життя інвалідами, чинність цієї статті поширюється незалежно від часу смерті інваліда;

3) дружин (чоловіків), які не одружилися вдруге, батьків, неповнолітніх дітей померлих учасників бойових дій, партизанів, підпільників, військовослужбовців та учасників війни, які проходили службу у військових підрозділах, частинах, штабах і установах, що входили до складу діючої армії в період Великої Вітчизняної війни 1941-1945 років та війни 1938, 1939, 1945 років з імперіалістичною Японією, нагороджених за бойові дії державними нагородами та орденами і медалями колишнього Союзу РСР (крім ювілейних); { Статтю 10 доповнено пунктом 3 згідно із Законом N 2344-IV ([2344-15](#)) від 13.01.2005; в редакції Закону N 880-VI ([880-17](#)) від 15.01.2009 }

4) дітей померлих учасників бойових дій, які навчаються за денною формою навчання у вищих навчальних закладах I-IV рівнів акредитації та професійно-технічних навчальних закладах, до закінчення цих навчальних закладів, але не довше ніж до досягнення ними 23 років. (Статтю 10 доповнено пунктом 4 згідно із Законом N 3174-IV ([3174-15](#)) від 01.12.2005)
(Стаття 10 в редакції Закону N [488/95-ВР](#) від 22.12.95)

Стаття 11. Особи, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною

Особами, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, вважаються Герої Радянського Союзу, повні кавалери ордена Слави, особи, нагороджені чотирма і більше медалями "За відвагу", а також Герої Соціалістичної Праці, удостоєні цього звання за працю в період Великої Вітчизняної війни 1941-1945 років.
(Стаття 11 в редакції Закону N [488/95-ВР](#) від 22.12.95)

Розділ III

ПІЛГИ ВЕТЕРАНАМ ВІЙНИ ТА ГАРАНТІЇ ЇХ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ

{ Установити, що у 2007 році виплата щорічної разової допомоги здійснюється у таких розмірах: інвалідам I групи - 450 гривень, інвалідам II групи - 360 гривень, інвалідам III групи - 300 гривень; учасникам бойових дій та колишнім неповнолітнім в'язням концентраційних таборів, гетто, інших місць примусового тримання, а також дітям, які народилися у зазначених місцях примусового тримання їх батьків, - 280 гривень; особам, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, - 450 гривень; членам сімей загиблих та дружинам (чоловікам) померлих інвалідів війни та дружинам (чоловікам) померлих учасників бойових дій, учасників війни і жертв нацистських переслідувань, визнаних за життя інвалідами, - 150 гривень; учасникам війни та колишнім в'язням концентраційних таборів, гетто, інших місць примусового тримання, особам, які були насильно вивезені на примусові роботи, дітям партизанів, підпільників, інших учасників боротьби з націонал-соціалістським режимом у тилу ворога - 55 гривень згідно із Законом N 489-V

(489-16) від 19.12.2006; додатково див. Рішення Конституційного Суду N 6-рп/2007 (v0a6p710-07) від 09.07.2007 }

{ Установити, що у 2006 році виплата щорічної разової допомоги здійснюється у таких розмірах: інвалідам війни I групи - 400 гривень, інвалідам війни II групи - 330 гривень, інвалідам війни III групи - 270 гривень, учасникам бойових дій - 250 гривень, особам, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, - 400 гривень, членам сімей загиблих та дружинам (чоловікам) померлих учасників бойових дій і учасників війни, визнаних за життя інвалідами, - 130 гривень, учасникам війни - 50 гривень згідно із Законом N 3235-IV (3235-15) від 20.12.2005 }

{ Установити, що у 2005 році виплата щорічної разової допомоги здійснюється у таких розмірах: інвалідам війни I групи - 400 гривень, інвалідам війни II групи - 330 гривень, інвалідам війни III групи - 270 гривень, учасникам бойових дій - 250 гривень, особам, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, - 400 гривень, членам сімей загиблих та дружинам (чоловікам) померлих учасників бойових дій і учасників війни, визнаних за життя інвалідами, - 130 гривень, учасникам війни - 50 гривень згідно із Законами N 2285-IV (2285-15) від 23.12.2004, N 2505-IV (2505-15) від 25.03.2005 }

{ Установити, що пільги щодо прибуткового податку учасникам бойових дій, інвалідам війни, особам, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, та особам, на яких поширюється чинність Закону України "Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту", надаються в межах п'ятнадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів за кожний повний місяць згідно із Законом N 3898-12 від 01.02.94 }

Стаття 12. Пільги учасникам бойових дій та особам, прирівняним до них

Учасникам бойових дій (статті 5, 6) надаються такі пільги:

1) безплатне одержання ліків, лікарських засобів, імунобіологічних препаратів та виробів медичного призначення за рецептами лікарів; (Пункт 1 частини першої статті 12 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2344-IV (2344-15) від 13.01.2005)

2) першочергове безплатне зубопротезування (за винятком протезування з дорогоцінних металів);

3) безоплатне забезпечення санаторно-курортним лікуванням або одержання компенсації вартості самостійного санаторно-курортного лікування. Порядок надання путівок, розмір та порядок виплати компенсації вартості самостійного санаторно-курортного лікування визначаються Кабінетом Міністрів України; { Пункт 3 частини першої статті 12 в редакції Закону N 107-VI (107-17) від 28.12.2007 - зміну визнано неконституційною згідно з Рішенням Конституційного Суду N 10-рп/2008 (v010p710-08) від 22.05.2008 }

4) 75-процентна знижка плати за користування житлом (квартирна плата) в межах норм, передбачених чинним законодавством (21 кв. метр загальної площі житла на кожну особу, яка постійно проживає у житловому приміщенні (будинку) і має право на знижку плати, та додатково 10,5 кв. метра на сім'ю); (Пункт 4 частини першої статті 12 із змінами, внесеними згідно із Законом N 488/95-ВР від 22.12.95, в редакції Закону N 52-IV (52-15) від 04.07.2002)

5) 75-процентна знижка плати за користування комунальними послугами (газом, електроенергією та іншими послугами) та скрапленим балонним газом для побутових потреб в межах середніх норм споживання. (Абзац перший пункту 5 частини першої статті 12 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2878-IV (2878-15) від 08.09.2005)

Площа житла, на яку надається знижка, при розрахунках плати за опалення становить 21 кв. метр опалювальної площі на кожну

особу, яка постійно проживає у житловому приміщенні (будинку) і має право на знижку плати, та додатково 10,5 кв. метра на сім'ю.

Для сімей, що складаються лише з непрацевдатних осіб, надається 75-процентна знижка за користування газом для опалювання житла на подвійний розмір нормативної опалювальної площі (42 кв. метри на кожну особу, яка має право на знижку плати, та 21 кв. метр на сім'ю); (Пункт 5 частини першої статті 12 із змінами, внесеними згідно із Законом N 488/95-ВР від 22.12.95, в редакції Закону N 52-IV (52-15) від 04.07.2002)

6) 75-процентна знижка вартості палива, в тому числі рідкого, в межах норм, встановлених для продажу населенню, для осіб, які проживають у будинках, що не мають центрального опалення;

7) безплатний проїзд усіма видами міського пасажирського транспорту, автомобільним транспортом загального користування в сільській місцевості, а також залізничним і водним транспортом приміського сполучення та автобусами приміських і міжміських маршрутів, у тому числі внутрірайонних, внутрі- та міжобласних незалежно від відстані та місця проживання; (Пункт 7 частини першої статті 12 із змінами, внесеними згідно із Законом N 488/95-ВР від 22.12.95; в редакції Закону N 2344-IV (2344-15) від 13.01.2005)

8) користування при виході на пенсію (незалежно від часу виходу на пенсію) чи зміні місця роботи поліклініками та госпіталами, до яких вони були прикріплені за попереднім місцем роботи; (Пункт 8 частини першої статті 12 із змінами, внесеними згідно із Законом N 488/95-ВР від 22.12.95)

9) щорічне медичне обстеження і диспансеризація із залученням необхідних спеціалістів;

10) першочергове обслуговування в лікувально-профілактичних закладах, аптеках та першочергова госпіталізація;

11) виплата допомоги по тимчасовій непрацевдатності в розмірі 100 процентів середньої заробітної плати незалежно від стажу роботи;

12) використання чергової щорічної відпустки у зручній для них час, а також одержання додаткової відпустки без збереження заробітної плати строком до двох тижнів на рік;

13) переважне право на залишення на роботі при скороченні чисельності чи штату працівників у зв'язку із змінами в організації виробництва і праці та на працевлаштування у разі ліквідації підприємства, установи, організації;

14) першочергове забезпечення жилою площею осіб, які потребують поліпшення житлових умов, та першочергове відведення земельних ділянок для індивідуального житлового будівництва, садівництва і городництва, першочерговий ремонт жилих будинків і квартир цих осіб та забезпечення їх паливом.

Учасники бойових дій, які дістали поранення, контузію або каліцтво під час участі в бойових діях чи при виконанні обов'язків військової служби, забезпечуються жилою площею, у тому числі за рахунок жилої площі, що передається міністерствами, іншими центральними органами державної виконавчої влади, підприємствами та організаціями у розпорядження місцевих Рад та державних адміністрацій, - протягом двох років з дня взяття на квартирний облік; (Абзац другий пункту 14 частини першої статті 12 із змінами, внесеними згідно із Законом N 488/95-ВР від 22.12.95)

15) одержання позики на будівництво, реконструкцію або капітальний ремонт жилих будинків і подвірних будівель, приєднання їх до інженерних мереж, комунікацій, а також позики на будівництво або придбання дачних будинків і благоустрій садових ділянок з погашенням її протягом 10 років починаючи з п'ятого року після закінчення будівництва. Зазначені позики надаються у порядку, який визначається Кабінетом Міністрів України; (Пункт 15 частини першої статті 12 в редакції Закону N 2344-IV (2344-15) від 13.01.2005)

16) першочергове право на вступ до житлово-будівельних (житлових) кооперативів, кооперативів по будівництву та експлуатації колективних гаражів, стоянок для транспортних засобів та їх технічне обслуговування, до садівницьких товариств, на придбання матеріалів для індивідуального будівництва і садових будинків;

17) безплатний проїзд один раз на два роки (туди і назад) залізничним, водним, повітряним або міжміським автомобільним транспортом, незалежно від наявності залізничного сполучення, або проїзд один раз на рік (туди і назад) вказаними видами транспорту з 50-процентною знижкою;

18) зі сплати податків, зборів, мита та інших платежів до бюджету відповідно до податкового та митного законодавства; { Пункт 18 частини першої статті 12 із змінами, внесеними згідно із Законом N 488/95-ВР від 22.12.95; в редакції Закону N 2756-VI (2756-17) від 02.12.2010 }

19) позачергове користування всіма послугами зв'язку та позачергове встановлення на пільгових умовах квартирних телефонів (оплата у розмірі 20 процентів від тарифів вартості основних та 50 процентів - додаткових робіт). Абонементна плата за користування телефоном встановлюється у розмірі 50 процентів від затверджених тарифів;

20) першочергове обслуговування підприємствами, установами та організаціями служби побуту, громадського харчування, житлово-комунального господарства, міжміського транспорту;

21) позачергове влаштування до закладів соціального захисту населення, а також обслуговування службами соціального захисту населення вдома. У разі неможливості здійснення такого обслуговування закладами соціального захисту населення відшкодовуються витрати, пов'язані з доглядом за цим ветераном війни, в порядку і розмірах, встановлених чинним законодавством;

22) учасникам бойових дій на території інших держав надається право на позаконкурсний вступ до вищих навчальних закладів та переважне право на вступ до професійно-технічних навчальних закладів і на курси для одержання відповідних професій.

Пільги щодо плати за житло, комунальні послуги та паливо, передбачені пунктами 4-6 цієї статті, надаються учасникам бойових дій та членам їх сімей, що проживають разом з ними, незалежно від виду житла чи форми власності на нього. (Частина друга статті 12 в редакції Закону N 488/95-ВР від 22.12.95)

Площа житла, на яку нараховується 75-процентна знижка плати, передбачена пунктами 4 і 5 частини першої цієї статті, визначається в максимально можливому розмірі в межах загальної площі житлового приміщення (будинку) згідно з нормами користування (споживання), встановленими цими пунктами, незалежно від наявності в складі сім'ї осіб, які не мають права на знижку плати. Якщо в складі сім'ї є особи, які мають право на знижку плати в розмірі, меншому ніж 75 процентів, спочатку обчислюється в максимально можливому розмірі 75-процентна відповідна знижка плати. (Статтю 12 доповнено частиною третьою згідно із Законом N 52-IV (52-15) від 04.07.2002)

Учасникам бойових дій пенсії або щомісячне довічне грошове утримання чи державна соціальна допомога, що виплачується замість пенсії, підвищуються в розмірі 25 процентів прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність. (Частина статті 12 із змінами, внесеними згідно із Законами N 458/95-ВР від 23.11.95, N 488/95-ВР від 22.12.95, N 2212-IV (2212-15) від 18.11.2004; в редакції Закону N 2939-IV (2939-15) від 05.10.2005)

Щорічно до 5 травня учасникам бойових дій виплачується разова грошова допомога у розмірі, який визначається Кабінетом Міністрів України в межах бюджетних призначень, встановлених законом про Державний бюджет України. { Статтю 12 доповнено частиною згідно із Законом N 367-XIV (367-14) від 25.12.98; в редакції Закону

N 107-VI (107-17) від 28.12.2007 - зміну визнано неконституційною згідно з Рішенням Конституційного Суду N 10-рп/2008 (v010p710-08) від 22.05.2008 }
{ Щодо дії частини п'ятої статті 12 додатково див. Закони N 3235-IV (3235-15) від 20.12.2005, N 489-V (489-16) від 19.12.2006, Рішення Конституційного Суду N 6-рп/2007 (v0a6p710-07) від 09.07.2007 }
(Стаття 12 із змінами, внесеними згідно із Законом N 488/95-ВР від 22.12.95)

Стаття 13. Пільги інвалідам війни

Інвалідам війни та прирівняним до них особам (стаття 7) надаються такі пільги:

- 1) безплатне одержання ліків, лікарських засобів, імунобіологічних препаратів та виробів медичного призначення за рецептами лікарів; (Пункт 1 частини першої статті 13 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2344-IV (2344-15) від 13.01.2005)
- 2) позачергове безплатне зубопротезування (за винятком протезування з дорогоцінних металів), безплатне забезпечення іншими протезами і протезно-ортопедичними виробами;
- 3) безоплатне позачергове забезпечення санаторно-курортним лікуванням з компенсацією вартості проїзду до санаторно-курортного закладу і назад або одержання замість путівки грошової компенсації. Порядок надання путівок, розмір та порядок виплати компенсацій визначаються Кабінетом Міністрів України. { Абзац перший пункту 3 частини першої статті 13 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2344-IV (2344-15) від 13.01.2005; в редакції Закону N 107-VI (107-17) від 28.12.2007 - зміну визнано неконституційною згідно з Рішенням Конституційного Суду N 10-рп/2008 (v010p710-08) від 22.05.2008 }

Інваліди війни забезпечуються путівками відповідно органами соціального захисту населення, охорони здоров'я, Міністерства оборони України, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у справах охорони державного кордону України та іншими органами за місцем перебування на обліку або за місцем роботи. (Абзац другий пункту 3 частини першої статті 13 із змінами, внесеними згідно із Законами N 488/95-ВР від 22.12.95, N 662-IV (662-15) від 03.04.2003 - набуває чинності з 01.08.2003 року)

{ Абзац третій пункту 3 частини першої статті 13 виключено на підставі Закону N 107-VI (107-17) від 28.12.2007 - зміну визнано неконституційною згідно з Рішенням Конституційного Суду N 10-рп/2008 (v010p710-08) від 22.05.2008 }

4) 100-процентна знижка плати за користування житлом (квартирна плата) в межах норм, передбачених чинним законодавством (21 кв. метр загальної площі житла на кожну особу, яка постійно проживає у житловому приміщенні (будинку) і має право на знижку плати, та додатково 10,5 кв. метра на сім'ю); (Пункт 4 частини першої статті 13 із змінами, внесеними згідно із Законом N 488/95-ВР від 22.12.95, в редакції Закону N 52-IV (52-15) від 04.07.2002)

5) 100-процентна знижка плати за користування комунальними послугами (газом, електроенергією та іншими послугами) та скрапленим балонним газом для побутових потреб в межах середніх норм споживання. (Абзац перший пункту 5 частини першої статті 13

із змінами, внесеними згідно із Законом N 2878-IV (2878-15) від 08.09.2005)

Площа житла, на яку надається знижка, при розрахунках плати за опалення становить 21 кв. метр опалювальної площі на кожну особу, яка постійно проживає у житловому приміщенні (будинку) і має право на знижку плати, та додатково 10,5 кв. метра на сім'ю.

Для сімей, що складаються лише з непрацевдатних осіб, надається 100-процентна знижка за користування газом для опалювання житла на подвійний розмір нормативної опалювальної площі (42 кв. метри на кожну особу, яка має право на знижку плати, та 21 кв. метр на сім'ю); (Пункт 5 частини першої статті 13 із змінами, внесеними згідно із Законом N 488/95-ВР від 22.12.95, в редакції Закону N 52-IV (52-15) від 04.07.2002)

6) 100-процентна знижка вартості палива, в тому числі рідкого, в межах норм, встановлених для продажу населенню, для осіб, які проживають у будинках, що не мають центрального опалення;

7) безплатний проїзд усіма видами міського пасажирського транспорту, автомобільним транспортом загального користування в сільській місцевості, а також залізничним і водним транспортом приміського сполучення та автобусами приміських і міжміських маршрутів, у тому числі внутрірайонних, внутрі- та міжобласних незалежно від відстані та місця проживання. Це право поширюється і на особу, яка супроводжує інваліда I групи; (Пункт 7 частини першої статті 13 із змінами, внесеними згідно із Законом N 488/95-ВР від 22.12.95; в редакції Закону N 2344-IV (2344-15) від 13.01.2005)

8) позачерговий безплатний капітальний ремонт власних жилих будинків і квартир та першочерговий поточний ремонт жилих будинків і квартир у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України; (Пункт 8 частини першої статті 13 в редакції Закону N 186-V (186-16) від 21.09.2006)

9) позачергове обслуговування амбулаторно-поліклінічними закладами, а також позачергова госпіталізація.

Ліквідація госпіталів для інвалідів Великої Вітчизняної війни здійснюється лише за погодженням з Кабінетом Міністрів України; (Пункт 9 частини першої статті 13 доповнено абзацом другим згідно із Законом N 488/95-ВР від 22.12.95)

10) позачергове безплатне встановлення квартирних телефонів і позачергове користування всіма послугами зв'язку. Абонементна плата за користування квартирним телефоном встановлюється у розмірі 50 процентів від затверджених тарифів, а для інвалідів Великої Вітчизняної війни та війни з Японією зі 100-процентною знижкою від затверджених тарифів; (Пункт 10 частини першої статті 13 із змінами, внесеними згідно із Законами (3505-15) від 23.02.2006, N 818-V (818-16) від 22.03.2007)

11) користування при виході на пенсію (незалежно від часу виходу на пенсію) чи зміні місця роботи поліклініками та госпіталами, до яких вони були прикріплені за попереднім місцем роботи; (Пункт 11 частини першої статті 13 із змінами, внесеними згідно із Законом N 488/95-ВР від 22.12.95)

12) право на щорічне медичне обстеження і диспансеризацію із залученням необхідних спеціалістів;

13) позачергове працевлаштування за спеціальністю відповідно до підготовки та висновків медико-соціальної експертизи.

Праця інвалідів війни регулюється відповідними нормами законодавства України про працю і соціальний захист інвалідів;

14) переважне право на залишення на роботі при скороченні чисельності чи штату працівників у зв'язку із змінами в організації виробництва і праці та на працевлаштування у разі ліквідації підприємств, установ, організацій;

15) виплата допомоги по тимчасовій непрацездатності працюючим інвалідам війни в розмірі 100 процентів середньої заробітної плати незалежно від стажу роботи;

16) виплата працюючим інвалідам допомоги по тимчасовій непрацездатності до 4 місяців підряд або до 5 місяців протягом календарного року, а також допомоги по державному соціальному страхуванню за весь період перебування в санаторії з урахуванням проїзду туди і назад у разі, коли для лікування не вистачає щорічної і додаткової відпусток;

17) використання чергової щорічної відпустки у зручний для них час, а також одержання додаткової відпустки без збереження заробітної плати строком до двох тижнів на рік;

18) позачергове забезпечення житлом осіб, які потребують поліпшення житлових умов, у тому числі за рахунок жилої площі, що передається міністерствами, іншими центральними органами державної виконавчої влади, підприємствами та організаціями у розпорядження місцевих Рад та державних адміністрацій. Особи, зазначені в цій статті, забезпечуються жилою площею протягом двох років з дня взяття на квартирний облік, а інваліди I групи з числа учасників бойових дій на території інших країн - протягом року. (Абзац перший пункту 18 частини першої статті 13 із змінами, внесеними згідно із Законом N 488/95-ВР від 22.12.95)

Органи державної виконавчої влади, виконавчі комітети місцевих Рад зобов'язані подавати допомогу інвалідам війни у будівництві індивідуальних жилих будинків. Земельні ділянки для індивідуального житлового будівництва, садівництва і городництва відводяться зазначеним особам у першочерговому порядку; (Абзац другий пункту 18 частини першої статті 13 із змінами, внесеними згідно із Законом N 488/95-ВР від 22.12.95)

19) одержання позики на будівництво, реконструкцію або капітальний ремонт жилих будинків і подвірних будівель, приєднання їх до інженерних мереж, комунікацій, а також позики на будівництво або придбання дачних будинків і благоустрій садових ділянок з погашенням її протягом 10 років починаючи з п'ятого року після закінчення будівництва. Зазначені позики надаються в порядку, який визначається Кабінетом Міністрів України; (Пункт 19 частини першої статті 13 в редакції Закону N 2344-IV (2344-15) від 13.01.2005)

20) першочергове право на вступ до житлово-будівельних (житлових) кооперативів, кооперативів по будівництву та експлуатації колективних гаражів, стоянок для транспортних засобів та їх технічне обслуговування, до садівницьких товариств, на придбання матеріалів для індивідуального будівництва і садових будинків. Гаражі, стоянки для транспортних засобів інвалідів війни, які мають медичні показання на забезпечення транспортом, як правило, споруджуються поблизу будинків;

21) інвалідам I і II груп надається право безплатного проїзду один раз на рік (туди і назад) залізничним, водним, повітряним або міжміським автомобільним транспортом, а особам, які супроводжують інвалідів I групи (не більше одного супроводжувачого), - 50-процентна знижка вартості проїзду один раз на рік (туди і назад) зазначеними видами транспорту. (Абзац перший пункту 21 частини першої статті 13 в редакції Закону N 2010-IV (2010-15) від 10.09.2004)

Інвалідам III групи надається право безплатного проїзду один раз на два роки (туди і назад) залізничним, водним, повітряним або міжміським автомобільним транспортом незалежно від наявності залізничного сполучення або проїзду один раз на рік (туди і назад) зазначеними видами транспорту з 50-процентною знижкою вартості проїзду. (Пункт 21 частини першої статті 13 доповнено абзацом другим згідно з Законом N 2010-IV (2010-15) від 10.09.2004)

Інвалідам війни та особам, які супроводжують у поїздках інвалідів I групи (не більше одного супроводжувачого), надається

право користування міжміським транспортом зазначених видів у період з 1 жовтня по 15 травня з 50-процентною знижкою вартості проїзду без обмеження кількості поїздок; (Пункт 21 частини першої статті 13 доповнено абзацом згідно із Законом N 488/95-ВР від 22.12.95)

22) позачергове безоплатне забезпечення автомобілем (за наявності медичних показань для забезпечення автомобілем) на термін експлуатації до десяти років (з наступною заміною на новий), виплата компенсації на бензин (пальне), ремонт, технічне обслуговування автомобілів або на транспортне обслуговування в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Інваліди війни з числа осіб, які брали безпосередню участь у бойових діях під час Великої Вітчизняної війни та війни з Японією, за наявності медичних показань для забезпечення автомобілем, безоплатно забезпечуються автомобілем першочергово із числа позачерговиків у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України; { Пункт 22 частини першої статті 13 в редакції Законів N 488/95-ВР від 22.12.95, N 2344-IV (2344-15) від 13.01.2005, N 1760-VI (1760-17) від 15.12.2009, N 2171-VI (2171-17) від 11.05.2010 }

23) зі сплати податків, зборів, мита та інших платежів до бюджету відповідно до податкового та митного законодавства; { Пункт 23 частини першої статті 13 із змінами, внесеними згідно із Законами N 608/96-ВР від 17.12.96, N 498/95-ВР від 22.12.95; в редакції Закону N 2756-VI (2756-17) від 02.12.2010 }

24) звільнення від орендної плати за нежилі приміщення, що орендуються інвалідами війни під гаражі для спеціальних засобів пересування (автомобілів, мотоколясок, велоколясок тощо) та безоплатне надання для цих засобів гаражів-стоянок незалежно від їх форми власності; { Пункт 24 частини першої статті 13 із змінами, внесеними згідно із Законом N 488/95-ВР від 22.12.95 }

25) позачергове влаштування до закладів соціального захисту населення, а також обслуговування службами соціального захисту населення вдома. У разі неможливості здійснення такого обслуговування закладами соціального захисту населення відшкодовуються витрати, пов'язані з доглядом за цим інвалідом, в порядку і розмірах, встановлених чинним законодавством;

26) позачергове обслуговування підприємствами, установами, організаціями служби побуту, громадського харчування, житлово-комунального господарства, міжміського транспорту;

27) право на позачергове забезпечення продовольчими товарами поліпшеного асортименту та промисловими товарами підвищеного попиту згідно з переліком та нормами, що встановлюються Урядом Автономної Республіки Крим, обласними, Київською та Севастопольською міськими державними адміністраціями.

Для продажу цих товарів створюються спеціалізовані салони-магазини, секції, відділи та інші види пільгового торговельного обслуговування. Продаж товарів здійснюється за соціально доступними цінами за переліком, визначеним Кабінетом Міністрів України.

Магазини, секції, відділи та інші торговельні підприємства, що обслуговують інвалідів та ветеранів війни, звільняються від сплати податку на добавлену вартість.

(Частину першу статті 13 доповнено пунктом 27 згідно із Законом N 488/95-ВР від 22.12.95)

Пільги щодо плати за житло, комунальні послуги та паливо, передбачені пунктами 4-6 цієї статті, надаються інвалідам війни та членам їх сімей, які проживають разом з ними, незалежно від виду житла чи форми власності на нього. (Частина друга статті 13 в редакції Закону N 488/95-ВР від 22.12.95)

Площа житла, на яку нараховується 100-процентна знижка плати, передбачена пунктами 4 і 5 частини першої цієї статті, визначається в максимально можливому розмірі в межах загальної площі житлового приміщення (будинку) згідно з нормами користування (споживання), встановленими цими пунктами, незалежно від наявності в складі сім'ї осіб, які не мають права на знижку плати. Якщо в складі сім'ї є особи, які мають право на знижку плати в розмірі, меншому ніж 100 процентів, спочатку обчислюється в максимально можливому розмірі 100-процентна відповідна знижка плати. (Статтю 13 доповнено частиною третьою згідно із Законом N 52-IV ([52-15](#)) від 04.07.2002)

Інвалідам війни пенсії або щомісячне довічне грошове утримання чи державна соціальна допомога, що виплачується замість пенсії, підвищуються: інвалідам I групи - у розмірі 50 процентів прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність, II групи - 40 процентів прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність, III групи - 30 процентів прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність. (Частина статті 13 в редакції Закону N [458/95-ВР](#) від 23.11.95; із змінами, внесеними згідно із Законами N [488/95-ВР](#) від 22.12.95, N [2212-IV](#) ([2212-15](#)) від 18.11.2004; в редакції Закону N [2939-IV](#) ([2939-15](#)) від 05.10.2005)

Щорічно до 5 травня інвалідам війни виплачується разова грошова допомога у розмірах, які визначаються Кабінетом Міністрів України в межах бюджетних призначень, встановлених законом про Державний бюджет України. { Статтю 13 доповнено частиною згідно із Законом N [367-XIV](#) ([367-14](#)) від 25.12.98; в редакції Закону N [107-VI](#) ([107-17](#)) від 28.12.2007 - зміну визнано неконституційною згідно з Рішенням Конституційного Суду N [10-рп/2008](#) ([v010p710-08](#)) від 22.05.2008 }
{ Щодо дії частини п'ятої статті 13 додатково див. Закони N [3235-IV](#) ([3235-15](#)) від 20.12.2005, N [489-V](#) ([489-16](#)) від 19.12.2006, Рішення Конституційного Суду N [6-рп/2007](#) ([v0a6p710-07](#)) від 09.07.2007 }

Стаття 14. Пільги для учасників війни

Учасникам війни (статті 8, 9) надаються такі пільги:

1) безплатне одержання ліків, лікарських засобів, імунобіологічних препаратів та виробів медичного призначення за рецептами лікарів; (Пункт 1 частини першої статті 14 із змінами, внесеними згідно із Законом N [2344-IV](#) ([2344-15](#)) від 13.01.2005)

2) безплатне першочергове зубопротезування (за винятком протезування з дорогоцінних металів);

3) безплатне забезпечення санаторно-курортним лікуванням або одержання компенсації вартості самостійного санаторно-курортного лікування. Порядок надання путівок, розмір та порядок виплати компенсації вартості самостійного санаторно-курортного лікування визначаються Кабінетом Міністрів України; { Пункт 3 частини першої статті 14 в редакції Закону N [107-VI](#) ([107-17](#)) від 28.12.2007 - зміну визнано неконституційною згідно з Рішенням Конституційного Суду N [10-рп/2008](#) ([v010p710-08](#)) від 22.05.2008 }

4) 50-процентна знижка плати за користування житлом (квартирна плата) в межах норм, передбачених чинним законодавством (21 кв. метр загальної площі житла на кожну особу, яка постійно проживає у житловому приміщенні (будинку) і має право на знижку плати, та додатково 10,5 кв. метра на сім'ю); (Пункт 4 частини першої статті 14 із змінами, внесеними згідно із Законом N [488/95-ВР](#) від 22.12.95, в редакції Закону N [52-IV](#) ([52-15](#)) від 04.07.2002)

5) 50-процентна знижка плати за користування комунальними послугами (газом, електроенергією та іншими послугами) та скрапленим балонним газом для побутових потреб в межах середніх

норм споживання. (Абзац перший пункту 5 частини першої статті 14 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2878-IV (2878-15) від 08.09.2005)

Площа житла, на яку надається знижка, при розрахунках плати за опалення становить 21 кв. метр опалювальної площі на кожну особу, яка постійно проживає у житловому приміщенні (будинку) і має право на знижку плати, та додатково 10,5 кв. метра на сім'ю.

Для сімей, що складаються лише з непрацевдатних осіб, надається 50-процентна знижка за користування газом для опалювання житла на подвійний розмір нормативної опалювальної площі (42 кв. метри на кожну особу, яка має право на знижку плати, та 21 кв. метр на сім'ю); (Пункт 5 частини першої статті 14 із змінами, внесеними згідно із Законом N 488/95-ВР від 22.12.95, в редакції Закону N 52-IV (52-15) від 04.07.2002)

6) 50-процентна знижка вартості палива, в тому числі рідкого, в межах норм, встановлених для продажу населенню, для осіб, які проживають у будинках, що не мають центрального опалення;

7) безплатний проїзд усіма видами міського пасажирського транспорту, автомобільним транспортом загального користування в сільській місцевості, а також залізничним і водним транспортом приміського сполучення та автобусами приміських і міжміських маршрутів, у тому числі внутрірайонних, внутрі- та міжобласних незалежно від відстані та місця проживання; (Пункт 7 частини першої статті 14 із змінами, внесеними згідно із Законом N 488/95-ВР від 22.12.95; в редакції Закону N 2344-IV (2344-15) від 13.01.2005)

8) користування при виході на пенсію (незалежно від часу виходу на пенсію) чи зміні місця роботи поліклініками та госпіталами, до яких вони були прикріплені за попереднім місцем роботи; (Пункт 8 частини першої статті 14 із змінами, внесеними згідно із Законом N 488/95-ВР від 22.12.95)

9) щорічне медичне обстеження і диспансеризація із залученням необхідних спеціалістів;

10) першочергове обслуговування в лікувально-профілактичних закладах, аптеках та першочергова госпіталізація;

11) виплата допомоги по тимчасовій непрацевдатності в розмірі 100 процентів середньої заробітної плати незалежно від стажу роботи;

12) використання чергової відпустки у зручний для них час; одержання додаткової відпустки без збереження заробітної плати строком до двох тижнів на рік;

13) першочергове забезпечення жилою площею осіб, які потребують поліпшення житлових умов, та першочергове відведення земельних ділянок для індивідуального житлового будівництва, садівництва і городництва, першочерговий ремонт жилих будинків і квартир цих осіб та забезпечення їх паливом;

14) одержання позики на будівництво, реконструкцію або капітальний ремонт жилих будинків і подвірних будівель, приєднання їх до інженерних мереж, комунікацій, а також позики на будівництво або придбання дачних будинків і благоустрій садових ділянок з погашенням її протягом 10 років починаючи з п'ятого року після закінчення будівництва. Зазначені позики надаються в порядку, який визначається Кабінетом Міністрів України; (Пункт 14 частини першої статті 14 в редакції Закону N 2344-IV (2344-15) від 13.01.2005)

15) першочергове право на вступ до житлово-будівельних (житлових) кооперативів, кооперативів по будівництву та експлуатації колективних гаражів, до садівницьких товариств, на придбання матеріалів для індивідуального будівництва і садових будинків, технічне обслуговування та забезпечення стоянками транспортних засобів;

16) безплатний проїзд один раз на два роки (туди і назад) залізничним, водним, повітряним або міжміським автомобільним транспортом незалежно від наявності залізничного сполучення або проїзд один раз на рік (туди і назад) вказаними видами транспорту з 50-процентною знижкою;

17) зі сплати податків, зборів, мита та інших платежів до бюджету відповідно до податкового та митного законодавства; { Пункт 17 частини першої статті 14 із змінами, внесеними згідно із Законом N 488/95-ВР від 22.12.95; в редакції Закону N 2756-VI (2756-17) від 02.12.2010 }

18) позачергове користування всіма послугами зв'язку та позачергове встановлення телефонів (оплата у розмірі 20 процентів від тарифів вартості основних та 50 процентів - додаткових робіт). Абонементна плата за користування телефоном встановлюється у розмірі 50 процентів від затверджених тарифів.

Порядок користування послугами та оплати за встановлення квартирних телефонів визначається Кабінетом Міністрів України;

19) першочергове обслуговування підприємствами, установами та організаціями служби побуту, громадського харчування, житлово-комунального господарства, міжміського транспорту;

20) позачергове влаштування до закладів соціального захисту населення, а також обслуговування службами соціального захисту населення вдома. У разі неможливості здійснення такого обслуговування закладами соціального захисту населення відшкодовуються витрати, пов'язані з доглядом за учасником війни, в порядку і розмірах, що визначаються Кабінетом Міністрів України.

Пільги щодо плати за житло, комунальні послуги та паливо, передбачені пунктами 4-6 цієї статті, надаються учасникам війни та членам їх сімей, що проживають разом з ними, незалежно від виду житла чи форми власності на нього. (Частина друга статті 14 в редакції Закону N 488/95-ВР від 22.12.95)

Площа житла, на яку нараховується 50-процентна знижка плати, передбачена пунктами 4 і 5 частини першої цієї статті, визначається в максимально можливому розмірі в межах загальної площі житлового приміщення (будинку) згідно з нормами користування (споживання), встановленими цими пунктами, незалежно від наявності в складі сім'ї осіб, які не мають права на знижку плати. (Статтю 14 доповнено частиною третьою згідно із Законом N 52-IV (52-15) від 04.07.2002)

Учасникам війни, нагородженим орденами і медалями колишнього Союзу РСР за самовіддану працю і бездоганну військову службу в тилу в роки Великої Вітчизняної війни, пенсії або щомісячне довічне грошове утримання чи державна соціальна допомога, що виплачується замість пенсії, підвищуються на 15 процентів прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність, іншим учасникам війни - на 10 процентів прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність. (Частина статті 14 в редакції Законів N 458/95-ВР від 23.11.95, N 488/95-ВР від 22.12.95; із змінами, внесеними згідно із Законом N 2212-IV (2212-15) від 18.11.2004; в редакції Закону N 2939-IV (2939-15) від 05.10.2005)

Щорічно до 5 травня учасникам війни, нагородженим орденами і медалями колишнього Союзу РСР за самовіддану працю та бездоганну військову службу в тилу в роки Великої Вітчизняної війни, та іншим учасникам війни виплачується разова грошова допомога у розмірах, які визначаються Кабінетом Міністрів України в межах бюджетних призначень, встановлених законом про Державний бюджет України.

{ Статтю 14 доповнено частиною згідно із Законом N 367-XIV (367-14) від 25.12.98; в редакції Закону N 107-VI (107-17) від 28.12.2007 - зміну визнано неконституційною згідно з Рішенням Конституційного Суду N 10-рп/2008 (v010p710-08) від 22.05.2008 }
{ Щодо дії частини п'ятої статті 14 додатково див. Закони N 3235-IV (3235-15) від 20.12.2005, N 489-V (489-16) від

Стаття 15. Пільги особам, на яких поширюється чинність цього Закону

Особам, на яких поширюється чинність цього Закону (стаття 10), надаються такі пільги:

1) безплатне одержання ліків, лікарських засобів, імунобіологічних препаратів та виробів медичного призначення за рецептами лікарів; (Пункт 1 частини першої статті 15 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2344-IV (2344-15) від 13.01.2005)

2) безплатне першочергове зубопротезування (за винятком протезування з дорогоцінних металів);

3) безоплатне забезпечення санаторно-курортним лікуванням або одержання компенсації вартості самостійного санаторно-курортного лікування. Порядок надання путівок, розмір та порядок виплати компенсації вартості самостійного санаторно-курортного лікування визначаються Кабінетом Міністрів України; { Пункт 3 частини першої статті 15 в редакції Закону N 107-VI (107-17) від 28.12.2007 - зміну визнано неконституційною згідно з Рішенням Конституційного Суду N 10-рп/2008 (v010p710-08) від 22.05.2008 }

4) 50-процентна знижка плати за користування житлом (квартирна плата) в межах норм, передбачених чинним законодавством (21 кв. метр загальної площі житла на кожну особу, яка постійно проживає у житловому приміщенні (будинку) і має право на знижку плати, та додатково 10,5 кв. метра на сім'ю); (Пункт 4 частини першої статті 15 із змінами, внесеними згідно із Законом N 488/95-ВР від 22.12.95, в редакції Закону N 52-IV (52-15) від 04.07.2002)

5) 50-процентна знижка плати за користування комунальними послугами (газом, електроенергією та іншими послугами) та скрапленням балонним газом для побутових потреб в межах середніх норм споживання. (Абзац перший пункту 5 частини першої статті 15 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2878-IV (2878-15) від 08.09.2005)

Площа житла, на яку надається знижка, при розрахунках плати за опалення становить 21 кв. метр опалювальної площі на кожну особу, яка постійно проживає у житловому приміщенні (будинку) і має право на знижку плати, та додатково 10,5 кв. метра на сім'ю.

Для сімей, що складаються лише з непрацевдатних осіб, надається 50-процентна знижка за користування газом для опалювання житла на подвійний розмір нормативної опалювальної площі (42 кв. метри на кожну особу, яка має право на знижку плати, та 21 кв. метр на сім'ю); (Пункт 5 частини першої статті 15 із змінами, внесеними згідно із Законом N 488/95-ВР від 22.12.95, в редакції Закону N 52-IV (52-15) від 04.07.2002)

6) 50-процентна знижка вартості палива, в тому числі рідкого, в межах норм, встановлених для продажу населенню, для осіб, які проживають у будинках, що не мають центрального опалення;

7) безплатний, проїзд усіма видами міського пасажирського транспорту, автомобільним транспортом загального користування в сільській місцевості, а також залізничним і водним транспортом приміського сполучення та автобусами приміських і міжміських маршрутів, у тому числі внутрірайонних, внутрі- та міжобласних незалежно від відстані та місця проживання; (Пункт 7 частини першої статті 15 із змінами, внесеними згідно із Законом N 488/95-ВР від 22.12.95; в редакції Закону N 2344-IV (2344-15) від 13.01.2005)

8) позачерговий безплатний капітальний ремонт власних жилих будинків і першочерговий поточний ремонт жилих будинків і квартир;

9) користування при виході на пенсію (незалежно від часу виходу на пенсію) чи зміні місця роботи поліклініками та

госпіталами, до яких вони були прикріплені за попереднім місцем роботи; (Пункт 9 частини першої статті 15 із змінами, внесеними згідно із Законом N 488/95-ВР від 22.12.95)

10) щорічне медичне обстеження і диспансеризація із залученням необхідних спеціалістів;

11) першочергове обслуговування в лікувально-профілактичних закладах, аптеках та першочергова госпіталізація;

12) виплата допомоги по тимчасовій непрацездатності в розмірі 100 процентів середньої заробітної плати незалежно від стажу роботи;

13) використання чергової щорічної відпустки у зручний для них час; одержання додаткової відпустки без збереження заробітної плати строком до двох тижнів на рік;

14) переважне право на залишення на роботі при скороченні чисельності чи штату працівників у зв'язку із змінами в організації виробництва і праці та на працевлаштування в разі ліквідації підприємства, установи, організації;

15) позачергове забезпечення жилою площею осіб, які потребують поліпшення житлових умов, у тому числі за рахунок жилої площі, що передається міністерствами, іншими центральними органами державної виконавчої влади, підприємствами та організаціями у розпорядження місцевих Рад та державних адміністрацій. Особи, зазначені в цій статті, забезпечуються жилою площею протягом двох років з дня взяття на квартирний облік. (Абзац перший пункту 15 частини першої статті 15 із змінами, внесеними згідно із Законом N 488/95-ВР від 22.12.95)

Органи державної виконавчої влади, виконавчі комітети місцевих Рад зобов'язані подавати допомогу інвалідам війни і сім'ям загиблих військовослужбовців у будівництві індивідуальних жилих будинків. Земельні ділянки для індивідуального житлового будівництва, садівництва і городництва відводяться зазначеним особам у першочерговому порядку; (Абзац другий пункту 15 частини першої статті 15 із змінами, внесеними згідно із Законом N 488/95-ВР від 22.12.95)

16) одержання позики на будівництво, реконструкцію або капітальний ремонт жилих будинків і подвірних будівель, приєднання їх до інженерних мереж, комунікацій, а також позики на будівництво або придбання дачних будинків і благоустрій садових ділянок з погашенням її протягом 10 років починаючи з п'ятого року після закінчення будівництва. Зазначені позики надаються в порядку, який визначається Кабінетом Міністрів України; (Пункт 16 частини першої статті 15 в редакції Закону N 2344-IV (2344-15) від 13.01.2005)

17) першочергове право на вступ до житлово-будівельних (житлових) кооперативів, кооперативів по будівництву та експлуатації колективних гаражів, до садівницьких товариств, на придбання матеріалів для індивідуального будівництва і садових будинків, технічне обслуговування та забезпечення стоянками транспортних засобів;

18) безплатний проїзд один раз на два роки (туди і назад) залізничним, водним, повітряним або міжміським автомобільним транспортом незалежно від наявності залізничного сполучення або проїзд один раз на рік (туди і назад) вказаними видами транспорту з 50-процентною знижкою;

19) зі сплати податків, зборів, мита та інших платежів до бюджету відповідно до податкового та митного законодавства; { Пункт 19 частини першої статті 15 із змінами, внесеними згідно із Законом N 488/95-ВР від 22.12.95; в редакції Закону N 2756-VI (2756-17) від 02.12.2010 }

20) позачергове користування всіма послугами зв'язку та позачергове встановлення на пільгових умовах квартирних телефонів (оплата у розмірі 20 процентів від тарифів вартості основних та 50 процентів - додаткових робіт). Абонементна плата за користування

телефоном встановлюється у розмірі 50 процентів від затверджених тарифів.

Порядок користування послугами зв'язку та оплати за встановлення квартирних телефонів визначається Кабінетом Міністрів України;

21) першочергове обслуговування підприємствами, установами та організаціями служби побуту, громадського харчування, житлово-комунального господарства, міжміського транспорту;

22) позачергове влаштування до закладів соціального захисту населення, а також обслуговування службами соціального захисту населення вдома. У разі неможливості здійснення такого обслуговування закладами соціального захисту населення відшкодовуються витрати, пов'язані з доглядом за ветераном війни, в порядку і розмірах, що визначаються Кабінетом Міністрів України;

23) вступ поза конкурсом до державних та комунальних вищих навчальних закладів на спеціальності, підготовка за якими здійснюється за рахунок коштів відповідно державного та місцевих бюджетів. (Частина першу статті 15 доповнено пунктом 23 згідно із Законом N 944-XIV ([944-14](#)) від 14.07.99)

Пільги щодо плати за житло, комунальні послуги та паливо, передбачені пунктами 4-6 цієї статті, надаються особам, на яких поширюється чинність цього Закону, та членам їх сімей, які проживають разом з ними, незалежно від виду житла чи форми власності на нього. (Частина друга статті 15 в редакції Закону N [488/95-ВР](#) від 22.12.95)

Площа житла, на яку нараховується 50-процентна знижка плати, передбачена пунктами 4 і 5 частини першої цієї статті, визначається в максимально можливому розмірі в межах загальної площі житлового приміщення (будинку) згідно з нормами користування (споживання), встановленими цими пунктами, незалежно від наявності в складі сім'ї осіб, які не мають права на знижку плати. (Статтю 15 доповнено частиною третьою згідно із Законом N 52-IV ([52-15](#)) від 04.07.2002)

Членам сімей, зазначеним у пункті 1 статті 10 цього Закону, а також дружинам (чоловікам) померлих інвалідів Великої Вітчизняної війни, які не одружилися вдруге, пенсії або щомісячне довічне грошове утримання чи державна соціальна допомога, що виплачується замість пенсії, підвищуються на 25 процентів прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність. Дружинам (чоловікам) померлих учасників війни і бойових дій, партизанів і підпільників, визнаних за життя інвалідами від загального захворювання, трудового каліцтва та з інших причин, які не одружилися вдруге, пенсії або щомісячне довічне грошове утримання чи державна соціальна допомога, що виплачується замість пенсії, підвищуються на 10 процентів прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність. (Частина статті 15 в редакції Законів N [458/95-ВР](#) від 23.11.95, N [488/95-ВР](#) від 22.12.95; із змінами, внесеними згідно із Законом N 2212-IV ([2212-15](#)) від 18.11.2004; в редакції Закону N 2939-IV ([2939-15](#)) від 05.10.2005)

Щорічно до 5 травня членам сімей, зазначеним у пункті 1 статті 10 цього Закону, а також дружинам (чоловікам) померлих інвалідів війни, які не одружилися вдруге, та дружинам (чоловікам) померлих учасників бойових дій, учасників війни, визнаних за життя інвалідами від загального захворювання, трудового каліцтва та з інших причин, які не одружилися вдруге, виплачується разова грошова допомога у розмірах, які визначаються Кабінетом Міністрів України в межах бюджетних призначень, встановлених законом про Державний бюджет України. { Статтю 15 доповнено частиною згідно із Законом N 367-XIV ([367-14](#)) від 25.12.98; в редакції Закону N 107-VI ([107-17](#)) від 28.12.2007 - зміну визнано неконституційною згідно з Рішенням Конституційного Суду N 10-рп/2008 ([v010p710-08](#)) від 22.05.2008 }

{ Щодо дії частини п'ятої статті 15 додатково див. Закони N 3235-IV ([3235-15](#)) від 20.12.2005, N 489-V ([489-16](#)) від 19.12.2006, Рішення Конституційного Суду N 6-рп/2007 ([v0a6p710-07](#)) від 09.07.2007 }

Пільга щодо вступу до вищих навчальних закладів, передбачена пунктом 23 цієї статті, надається зазначеним у пункті 1 статті 10 цього Закону дітям учасників бойових дій на території інших держав, які загинули (пропали безвісти) або померли внаслідок поранення, контузії чи каліцтва, одержаних під час воєнних дій та конфліктів на території інших держав, а також внаслідок захворювання, пов'язаного з перебуванням на території інших держав під час цих дій та конфліктів. (Статтю 15 доповнено частиною згідно із Законом N 944-XIV ([944-14](#)) від 14.07.99)

Стаття 16. Пільги для осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною

Особам, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною (стаття 11) надаються такі пільги:

1) надбавки до пенсій або щомісячного довічного грошового утримання чи державної соціальної допомоги, що виплачується замість пенсії, які вони отримують, у розмірі 70 процентів прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність, разова грошова допомога у розмірі, який визначається Кабінетом Міністрів України в межах бюджетних призначень, встановлених законом про Державний бюджет України, яка виплачується щорічно до 5 травня; { Пункт 1 статті 16 із змінами, внесеними згідно із Законами N [458/95-ВР](#) від 23.11.95, N [488/95-ВР](#) від 22.12.95, N 367-XIV ([367-14](#)) від 25.12.98, N 2212-IV ([2212-15](#)) від 18.11.2004; в редакції Закону N 2939-IV ([2939-15](#)) від 05.10.2005; із змінами, внесеними згідно із Законом N 107-VI ([107-17](#)) від 28.12.2007 - зміну визнано неконституційною згідно з Рішенням Конституційного Суду N 10-рп/2008 ([v010p710-08](#)) від 22.05.2008 }

2) зі сплати податків, зборів, мита та інших платежів до бюджету відповідно до податкового та митного законодавства; { Пункт 2 частини першої статті 16 із змінами, внесеними згідно із Законами N [608/96-ВР](#) від 17.12.96, N [498/95-ВР](#) від 22.12.95; в редакції Закону N 2756-VI ([2756-17](#)) від 02.12.2010 }

3) першочергове безплатне особисте і безплатне членів сім'ї (дружини (чоловіка) і дітей віком до 18 років) обслуговування в амбулаторно-поліклінічних закладах усіх типів та видів, позачергова безплатна особиста і безплатна членів сім'ї (дружини (чоловіка) і дітей віком до 18 років) госпіталізація і лікування у стаціонарах, госпіталах, лікарнях, а також збереження безплатного обслуговування зазначених осіб у поліклініках та інших медичних закладах, до яких вони були прикріплені у період роботи до виходу на пенсію. Зазначені пільги зберігаються за одним із подружжя, що пережило, і дітьми віком до 18 років;

4) першочергове безплатне забезпечення ліками, лікарськими засобами, імунобіологічними препаратами та виробами медичного призначення, що придбані за рецептами лікаря, доставка за його висновком ліків додому; (Пункт 4 частини першої статті 16 із змінами, внесеними згідно із Законом N 2344-IV ([2344-15](#)) від 13.01.2005)

5) безплатне виготовлення і ремонт зубних протезів (крім виготовлених з дорогоцінних металів);

6) безоплатне першочергове забезпечення санаторно-курортним лікуванням з компенсацією вартості проїзду до санаторно-курортного закладу і назад. Порядок надання путівок, розмір та порядок виплати компенсації визначаються Кабінетом Міністрів України; { Пункт 6 статті 16 в редакції Закону N 107-VI ([107-17](#)) від

28.12.2007 - зміну визнано неконституційною згідно з Рішенням Конституційного Суду N 10-рп/2008 ([v010p710-08](#)) від 22.05.2008 }

7) звільнення передбачених цією статтею осіб і членів їх сімей, які проживають разом з ними, від квартирної плати незалежно від форми власності житлового фонду, від оплати комунальних послуг (водопостачання, каналізація, газ, електроенергія, гаряче водопостачання, центральне опалення, а в будинках, що не мають центрального опалення, - надання палива, придбаного у межах норм, установлених для продажу населенню, та інші види комунальних послуг), від оплати скрапленого балонного газу для побутових потреб, від плати за користування домашнім телефоном і позавідомчою охоронною сигналізацією житла незалежно від виду житлового фонду. Зазначені пільги зберігаються за дружиною (чоловіком), батьками померлих Героїв Радянського Союзу, повних кавалерів ордена Слави, осіб, нагороджених чотирма і більше медалями "За відвагу", а також Героїв Соціалістичної Праці незалежно від часу їх смерті; (Пункт 7 статті 16 в редакції Закону N [488/95-ВР](#) від 22.12.95; із змінами, внесеними згідно із Законом N 2878-IV ([2878-15](#)) від 08.09.2005)

8) першочергове поліпшення житлових умов при наданні житла у будинках державного, у тому числі відомчого, і громадського житлового фонду з наданням при цьому додаткової жилої площі до 20 квадратних метрів;

9) звільнення від оплати послуг за оформлення документів на правочасності на квартиру при її приватизації;

10) безплатний капітальний ремонт жилих будинків (квартир), що знаходяться у їх власності, відповідно до Положення про систему технічного обслуговування, ремонту та реконструкції жилих будинків; (Пункт 10 статті 16 із змінами, внесеними згідно із Законом N [488/95-ВР](#) від 22.12.95)

10-1) одержання позики на будівництво, реконструкцію або капітальний ремонт жилих будинків і подвірних будівель, приєднання їх до інженерних мереж, комунікацій, а також позики на будівництво або придбання дачних будинків і благоустрій садових ділянок з погашенням її протягом 10 років починаючи з п'ятого року після закінчення будівництва. Зазначені позики надаються в порядку, який визначається Кабінетом Міністрів України; (Частину першу статті 16 доповнено пунктом 10-1 згідно із Законом N 2344-IV ([2344-15](#)) від 13.01.2005)

11) першочерговий відпуск місцевих будівельних матеріалів на будівництво індивідуальних жилих будинків і на капітальний ремонт житла;

12) позачергове користування всіма видами послуг зв'язку, позачергове і безплатне встановлення домашніх телефонів, позачергове і безплатне обладнання житла засобами позавідомчої охоронної сигналізації;

13) першочергове придбання акцій за їх номінальною вартістю на суму і за рахунок приватизаційних майнових сертифікатів, виданих Герою Радянського Союзу, повному кавалеру ордена Слави, особі, нагородженій чотирма і більше медалями "За відвагу", Герою Соціалістичної Праці, членам їх сімей, які проживають разом з ними; (Пункт 13 статті 16 в редакції Закону N [488/95-ВР](#) від 22.12.95)

14) першочергове придбання за рахунок власних коштів акцій за їх номінальною вартістю на половину суми виданих зазначеним в цій статті особам і членам їх сімей, що спільно проживають з ними, приватизаційних майнових сертифікатів;

15) безплатний проїзд один раз на рік (туди і назад) залізничним транспортом у двомісному купе спальних вагонів швидких і пасажирських поїздів, водним транспортом у каютах 1 класу (на місцях першої категорії) експресних і пасажирських ліній, повітряним або міжміським автомобільним транспортом;

16) безплатне користування внутріміським транспортом (трамваем, автобусом, тролейбусом, метрополітеном, водними переправами) і поїздами приміського сполучення, а в сільській місцевості - автобусами приміських і міжміських маршрутів, у тому числі внутрірайонних, внутрі- та міжобласних незалежно від відстані і місця проживання; (Пункт 16 частини першої статті 16 в редакції Закону N 2344-IV ([2344-15](#)) від 13.01.2005)

17) позачергове придбання квитків на всі види залізничного, водного, повітряного і автомобільного транспорту;

18) щомісячна виплата грошової компенсації витрат на автомобільне паливо з розрахунку 50 літрів високооктанового бензину на місяць відповідно до діючих цін на паливо за наявності особистого транспортного засобу; (Пункт 18 статті 16 із змінами, внесеними згідно із Законом N [488/95-ВР](#) від 22.12.95)

19) позачергове користування усіма видами послуг підприємств торговельно-побутового обслуговування, при відвідуванні культурно-видовищних і спортивно-оздоровчих закладів;

20) переважне право на залишення на роботі при скороченні чисельності чи штату працівників незалежно від часу роботи на даному підприємстві, в установі чи організації, першочергове працевлаштування при ліквідації підприємства, установи чи організації;

21) безплатне навчання і перенавчання нових професій за місцем роботи в учбових закладах системи державної підготовки і перепідготовки кадрів, а також у платних навчальних закладах і на курсах;

22) надання зазначеним особам щорічної оплачуваної відпустки, а також додаткової відпустки без збереження заробітної плати терміном до трьох тижнів на рік у зручний для них час;

23) безплатне поховання з військовими почестями померлого (загиблого) Героя Радянського Союзу, повного кавалера ордена Слави, особи, нагородженої чотирма і більше медалями "За відвагу", Героя Соціалістичної Праці; (Пункт 23 статті 16 в редакції Закону N [488/95-ВР](#) від 22.12.95)

24) спорудження на могилі померлого (загиблого) незалежно від часу смерті надгробка за встановленим Урядом України зразком. Додаткові витрати, пов'язані із зміною встановленого Урядом України зразка надгробка, оплачуються сім'єю померлого (загиблого) чи організацією-спонсором; { Пункт 24 статті 16 із змінами, внесеними згідно із Законом N [488/95-ВР](#) від 22.12.95 }

25) виплата дружині (чоловіку) і дітям віком до 18 років у разі смерті (загибелі) одноразової допомоги в розмірі п'яти прожиткових мінімумів, затверджених законом на день смерті (загибелі), у розрахунку на місяць на одну особу; { Пункт 25 статті 16 в редакції Закону N 231-IV ([231-15](#)) від 21.11.2002 }

26) першочергове безоплатне забезпечення автомобілем осіб з числа інвалідів (за наявності медичних показань для забезпечення автомобілем) на термін експлуатації до десяти років (з наступною заміною на новий), виплата компенсації на бензин (пальне), ремонт, технічне обслуговування автомобілів або на транспортне обслуговування в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України, незалежно від виплати компенсації, передбаченої пунктом 18 цієї статті. { Статтю 16 доповнено пунктом 26 згідно із Законом N 2171-VI ([2171-17](#)) від 11.05.2010 }

Розділ IV

ЗАКЛЮЧНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 17. Фінансування витрат, пов'язаних з введенням в дію цього Закону

Фінансування витрат, пов'язаних з введенням в дію цього Закону, здійснюється за рахунок коштів державного та місцевого бюджетів. (Частина першу статті 17 виправлено згідно з поправкою в ВВР, 1993, N 50)

Підприємства і організації, які виділяють благодійні кошти на потреби соціального захисту ветеранів війни, звільняються від оподаткування їх виробничої діяльності на суму цієї допомоги.

Витрати на поховання ветеранів війни, зазначених у цьому Законі, здійснюються за рахунок коштів державного бюджету у порядку, що встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Підприємства, установи і організації, де працювали ветерани війни, подають допомогу в організації та фінансуванні ритуальних послуг при похованні ветеранів.

Могили ветеранів є недоторканими і охороняються законом. Неповага до державних нагород, пам'ятників, обелісків, братніх могил, могил ветеранів війни карається за законом.

Стаття 17-1. Виплата разової грошової допомоги

Щорічну виплату разової грошової допомоги до 5 травня в розмірах, передбачених статтями 12-16 цього Закону, здійснюють органи праці та соціального захисту населення через відділення зв'язку або через установи банків (шляхом перерахування на особовий рахунок отримувача) пенсіонерам - за місцем отримання пенсії, а особам, які не є пенсіонерами, - за місцем їх проживання чи одержання грошового утримання.

Військовослужбовцям, особам начальницького та рядового складу органів внутрішніх справ України, особам начальницького і рядового складу Державної кримінально-виконавчої служби України, які проходять службу (крім пенсіонерів), виплата разової грошової допомоги здійснюється шляхом перерахування коштів органами праці та соціального захисту населення на спеціальні рахунки військових частин, установ і організацій за місцем їх служби.

{ Частина друга статті 17-1 із змінами, внесеними згідно із Законом N 1254-VI (1254-17) від 14.04.2009 }

Особам, які тримаються в установах виконання покарань і слідчих ізоляторах (крім пенсіонерів), виплата разової грошової допомоги здійснюється шляхом перерахування коштів органами праці та соціального захисту населення на спеціальні рахунки установ виконання покарань і слідчих ізоляторів.

{ Частина третя статті 17-1 із змінами, внесеними згідно із Законом N 1254-VI (1254-17) від 14.04.2009 }

Особи, які не отримали разової грошової допомоги до 5 травня, мають право звернутися за нею та отримати її до 30 вересня відповідного року, в якому здійснюється виплата допомоги.

Громадянам, які належать до кількох категорій осіб згідно з цим Законом, виплачується одна допомога - у більшому розмірі.

Разова грошова допомога не виплачується в разі смерті отримувача до 5 травня або набуття громадянином статусу згідно із статтями 6, 7, 9, 10, 11 цього Закону після 5 травня відповідного року, в якому здійснюється виплата допомоги.

Сума разової грошової допомоги, що належала особі згідно з цим Законом і залишилася не одержаною у зв'язку з її смертю, не включається до складу спадщини і виплачується батькам, чоловіку (дружині), дітям особи, якій передбачена виплата разової грошової допомоги, або родичам, що проживали разом з нею.

(Закон доповнено статтею 17-1 згідно із Законом N 968-IV (968-15) від 19.06.2003)

Стаття 18. Посвідчення та нагрудні знаки для осіб,
на яких поширюється чинність цього Закону

Ветеранам війни вручаються посвідчення та нагрудні знаки. Порядок виготовлення та видачі (302-94-п) посвідчень і знаків встановлюється Кабінетом Міністрів України та міжнародними договорами, в яких бере участь Україна.

(Стаття 18 із змінами, внесеними згідно із Законом N 488/95-ВР від 22.12.95)

Стаття 19. Поширення чинності цього Закону на громадян інших держав

Громадяни інших держав, що перебували в складі колишнього Союзу РСР, які є ветеранами війни, користуються всіма пільгами і перевагами, передбаченими цим Законом, у разі переїзду на постійне місце проживання в Україну.

Стаття 20. Громадські організації та інші об'єднання ветеранів війни

Громадські організації та інші об'єднання ветеранів війни в межах своїх повноважень сприяють розробленню рішень органами законодавчої і виконавчої влади, представляють і захищають законні інтереси своїх членів у державних органах і громадських організаціях, здійснюють інші повноваження, передбачені законодавством України про об'єднання громадян.

Органи державної виконавчої влади, місцеві органи державної виконавчої влади і самоврядування, Уряд Автономної Республіки Крим у межах своєї компетенції надають ветеранським організаціям фінансову підтримку, кредити з коштів відповідних бюджетів, а також безплатно надають будинки, приміщення, обладнання та інше майно, необхідне для здійснення їх статутних завдань. Ветеранські організації звільняються від плати за користування комунальними послугами (газом, електроенергією та іншими послугами) в межах середніх норм споживання (надання), телефоном у приміщеннях та будинках, які вони займають.

Підприємства ветеранів війни, на яких не менше ніж 60 процентів від середньоспискової чисельності працюючих становлять учасники бойових дій та учасники війни, звільняються від сплати податку на прибуток.

(Стаття 20 в редакції Закону N 488/95-ВР від 22.12.95)

Стаття 21. Нагляд за виконанням цього Закону

Нагляд за додержанням і правильним застосуванням цього Закону усіма підприємствами, установами, організаціями, посадовими особами та громадянами здійснюється Генеральним прокурором України і підпорядкованими йому прокурорами.

Стаття 22. Оскарження рішень підприємств, установ і організацій, які надають пільги

Рішення підприємств, установ і організацій, які надають пільги, можуть бути оскаржені до районної державної адміністрації, виконавчого комітету міської Ради або до районного (міського) суду.

Ветерани війни та особи, на яких поширюється чинність цього Закону, звільняються від плати за оформлення документів, юридичні

консультації, а також від судових витрат, пов'язаних з розглядом питань щодо їх соціального захисту.

(*Стаття 22 в редакції Закону N 488/95-ВР від 22.12.95*)

Стаття 23. Відповідальність посадових осіб і громадян

Посадові особи і громадяни, винні в порушенні законодавства про соціальний захист ветеранів війни та їх сімей, несуть відповідальність згідно з законодавством України.

Президент України

Л.КРАВЧУК